

**Najwybitniejsza polska malarka okresu
Młodej Polski,
działająca w Monachium i Paryżu.
Patronka roku 2025**

Olga Boznańska
1865-1940

Najwybitniejsza polska malarka okresu Młodej Polski, działająca w Monachium i Paryżu. Urodziła się 15 kwietnia 1865 roku w Krakowie, zmarła 26 października 1940 roku w Paryżu.

Pierwszych lekcji rysunku udzielała Boznańskiej matka, Eugenia Mondan. Później, w latach 1883–1886 artystka kształciła się pod kierunkiem Kazimierza Pochwalskiego i Józefa Siedleckiego. Uczęszczała też na Wyższe Kursy dla Kobiet im. A. Baranieckiego, gdzie lekcji udzielali jej Hipolit Lipiński i Antoni Piotrowski. W latach 1886–1889 odbyła studia w monachijskiej Akademii Sztuk Pięknych u Karla Kricheldorfa i Wilhelma Dürra. Swoje umiejętności warsztatowe doskonaliła kopiując dzieła dawnych mistrzów w Pinakotece monachijskiej i obrazy Velazqueza w Wiedniu. W Monachium otworzyła własną pracownię, pozostając pod opieką Józefa Brandta i Alfreda Wierusza-Kowalskiego. W 1895 roku, w zastępstwie Teodora Hummla, objęła kierownictwo prowadzonej przez niego Szkoły Malarskiej. W 1898 roku osiadła na stałe w Paryżu. Była członkinią Towarzystwa Artystów Polskich "Sztuka", Société Nationale des Beaux-Arts i Polskiego Towarzystwa Literacko-Artystycznego w Paryżu, a także International Society of Sculptors, Engravers and Painters w Londynie. Od 1886, gdy zadebiutowała w krakowskim Towarzystwie Przyjaciół Sztuk Pięknych, prezentowała swoje prace na wystawach w kraju, Europie i Stanach Zjednoczonych, m.in. w Berlinie (1892, 1893, 1913), Monachium (1893), Pradze, Londynie i Paryżu (1896), Carnegie Institute w Pittsburghu (1901, 1906, 1907, 1920–28), Wiedniu (1902, 1908), Amsterdamie (1912) i Wenecji (1910, 1914, 1938). Została wielokrotnie uhonorowana nagrodami, m.in. złotym medalem na międzynarodowej wystawie w Monachium (1905), Francuską Legią Honorową (1912), Grand Prix na Wystawie Expo w Paryżu (1939) i orderem Polonia Restituta (1938). Na ukształtowanie się postawy artystycznej Boznańskiej zasadniczy wpływ

wywarła wyrafinowana sztuka Jamesa McNeilla Whistlera oraz swobodny sposób malowania artystów sytuujących się na pograniczu realizmu i impresjonizmu, Edouarda Maneta i Wilhelma Leibla. W okresie monachijskim wykonywała wielkoformatowe wizerunki ujmując portretowane osoby w całej postaci ("Portret chłopca w gimnazjalnym mundurku", ok. 1890; "W oranżerii", 1890). Określiła wówczas zakres swej palety, zawężonej do tonów ciemnych, zdominowanej przez brązy, zielenie, szarości i czerń, dla której kontrapunkt stanowiły akcenty bieli i różów. Repertuar tematyczny malarstwa Boznańskiej obejmował martwe natury i studia wnętrza, niekiedy pejzaże; domeną jej sztuki pozostawał portret. Do spuścizny malarskiej artystki należy wiele arcydzieł sztuki portretowej. Wypracowana przez Boznańską oryginalna formuła portretowa, w której ujawnił się wpływ intymistycznych portretów Whistlera, wpisuje się w nurt ekspresyjnego wizerunku modernistycznego ("Dziewczynka z chryzantemami", 1894). W swych obrazach artystka skupiała się na twarzy modela oddając stan jego psychiki, nastrój chwili i cechy charakterologiczne zarazem; szczególną wagę przywiązywała też do kształtu dłoni ("Portret malarza Pawła Nauena", 1893). W dojrzałych dziełach Boznańskiej rozluźniona materia malarska sumarycznie opisująca elementy stroju i wnętrza stanowi jakby kontur duchowości przedstawionej osoby, zdematerializowanej i eterycznej, lecz jakże wyrazistej psychologicznie. Dynamika duktu pędzla i wibracja barw wywołuje efekt zacieśnienia, spłaszczenia wyobrażonej przestrzeni, w którą integralnie wtapia się postać modela, intensyfikując ekspresyjne walory obrazu ("Portret Feliksa Jasieńskiego", 1907). W bogatej galerii wizerunków obejmującej zarówno dorosłych modeli jak i dzieci, osoby reprezentacyjnie upozowane lub zadumane w odosobnieniu, szczególne miejsce zajmują autoportrety Boznańskiej, pozwalające prześledzić upływ czasu odciskający

swe piętno na rysach artystki. Z okresu paryskiego pochodzi wiele wirtuozowskich szkiców postaci we wnętrzu ewokującym intymny nastrój. Atmosferę melancholii i skupienia pogłębia w nich wąska skala brązów i szarości ożywiona plamami karminu i bieli. Szkicowość form, nerwowe uderzenie pędzla, migotliwość barw i wyrafinowana harmonia tonów, umiejętne wykorzystanie naturalnej kolorystyki tekturowego podłoża to cechy formalne martwych natur malowanych przez Boznańską, niekiedy niemal abstrakcyjnych, sugestywnie oddających ciche trwanie przedmiotów i utajone życie kwiatów ("Anemony", 1901; "Martwa natura z wazą", 1918).

Autorka: Irena Kossowska, Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk, lipiec 2002
<https://culture.pl/pl/tworca/olga-boznanska>

Galeria obrazów

Malarka

Boznańska w multimedialności

- <https://www.youtube.com/watch?v=tP5mvMQPmWA>

Olga Boznańska – patronka 2025 roku

Czas: 20:43

- https://www.youtube.com/watch?v=GGM8MK3_MOg

Olga Boznańska. Konteksty i konfrontacje - Urszula Król

Czas: 56:11

- <https://www.youtube.com/watch?v=AMKZ8mvruXI>

Wykład Pawła Bienia / Malarka dusz. O portretach Olgi Boznańskiej

Czas: 1:31:15

- <https://www.youtube.com/watch?v=0xUL0YcGack>

Mademoiselle de Boznańska w swoim atelier [Cz.I] - Renata Higersberger

Czas: 55:43

- <https://www.youtube.com/watch?v=omzscdjxve8>

Mademoiselle de Boznańska w swoim atelier [Cz.II] - Renata Higersberger

Czas: 43:21

- <https://www.youtube.com/watch?v=YdBI94JTmZs>

Olga Boznańska. Konteksty i konfrontacje - Bożena Pysiewicz

Czas: 1:14:50